UNIVERSITAS IURIS NATURALIS COPAONICI
TRIDESET DVE GODINE POSTOJANJA I RADA

Prof. dr Jelena S. Perović Vujačić
Predsednik Kopaoničke škole prirodnog prava
- Slobodan Perović

- izlaganje na plenarnoj sednici otvaranja 32. Susreta Kopaoničke škole 13. decembar 2019 -

Poštovane kolege,
Članovi velike porodice Kopaoničke škole prirodnog prava,
Uvaženi gosti, okupljeni pod svodom ovog Univerziteta pravde,
Dame i gospodo,
Dragi Prijatelji,

Kopaonička škola prirodnog prava rođena je pre trideset dve godine. Tokom svog postojanja, Škola je, sa vremenskim i prostornim širenjem, kontinuriano jačala i razvijala koncepciju racionalnog prirodnog prava. Vođena upravo tom koncepcijom, Kopaonička škola prirodnog prava na svo zlo ovog sveta uvek odgovara lepotom dobrog i pravičnog – Honeste vivere, alterum non laedere, sum cuique tribuere – Pošteno živeti, drugoga ne vređati i svakome dati ono što mu pripada.

Dosadašnje rezultate Kopaoničke škole prirodnog prava možemo sagledati sa tri aspekta: naučni rezultati, izdavačka delatnost, okupljanje domaće i inostrane javnosti.

Naučni rezultati

U najznačajnije naučne rezultate Škole ulaze:

Teorija triparticije posvećena odnosu prirodnog prema pozitivnom pravu u smislu uzornog, supsidijarnog i korektivnog odnosa;

Demokratska kultura za razliku od simulovane i vulgarne demokratije. O demokratskoj kulturi profesor Slobodan Perović reći će: „Tačno je da je vladavina većine prvo slovo u azbuci demokratije, ali ako se ostane samo na tom slovu, onda nema azbuke i pismenosti. Takva demokratija može ugroziti pravo manjine ili se čak pretvoriti u svoju suprotnost – tiraniju većine nad manjinom. Demokratiju u kojoj većina izriče istinu i u ime takve istine sankcioniše one koji drukčije misle treba nazvati vulgarnom demokratijom, totalitarnom demokratijom ili demokratskom tiranijom. Ovakva demokratija, osim zakona većine, nema druge neophodne atribute. Podsetimo se: Sokrat je bolje prošao pred sudom istorije, nego pred sudom atinske demokratije. Pravnoj državi je svojstvena demokratska kultura u kojoj, pored osnovnih svojstava demokratije, tolerancija i odgovornost predstavljaju bitna obeležja visokog stepena zajedničke umnosti“.

Kad je reč o toleranciji, Škola je postavila Skicu tolerancije kao subjektivnog prava koje je proklamovano ustavom i regulisano zakonom. Po principu tolerancije, niko nema pravo da sebe stavlja iznad drugih i da prigrabljenom silom, pluralizam života pretvara u monizam svoje vlasti;

Škola je, nadalje, konstatovala nesklad između proklamovanih i neostvarenih ljudskih prava i imenovala činioce tog nesklada (ekstremno siromaštvo, antipravne države, zloupotreba i politizacija ljudskih prava). U tom smislu, Škola je označila tačke mogućeg izlaska iz krize u koju je zapao koncept ljudskih prava;

Postavljena je teorija zloupotrebe ljudskih prava koja postoji kada se ljudska prava vrše protivno svrsi zbog koje su ustanovljena, a u clilju postizanja političkih, finansijskih ili vojno strateških ciljeva;

Primenjena je kategorija komutativne i distributivne pravde u sadašnjim uslovima i postavljeni su kriterijumi za razgraničenje zakonskog neprava od nadzakonskog prava;

Kopaonička škola prirodnog prava uvek je davala poseban značaj pitanju uloge i položaja suda u sistemu podele vlasti. U tom smislu, Škola je formulisala Dvanaest tablica sudijske nezavisnosti. Prema ovim tablicama, sudija je u izricanju pravde nezavisan od bilo koje vlasti osim vlasti legitimnog zakona. Vršeći svoju dužnost, sudije se izjašanjavaju o životu i slobodama ljudi i samim tim učestvuju u upravljanju pravdom. Veće dužnosti od te nema. Tim putem, Škola je podigla naučni i stručni glas protiv svakog nasilja kao opozicije umnosti i kao antipoda pravnoj državi i demokratskoj kulturi.

Kopaonička škola je "rodno mesto Prednacrta Građanskog zakonika", i prvi značajni koraci u pravcu izrade ovog Zakonika preduzeti u Kopaoničkoj školi prirodnog prava. Akademik prof. dr Slobodan Perović bio je predsednik Komisije za izradu Građanskog zakonika Republike Srbije. U tom pogledu, Profesor Perović rekao je: "U svojstvu osnivača i Predsednika Kopaoničke škole prirodnog prava, pripala mi je naučna čast da uputim zvanični predlog Vladi za obrazovanje Komisije za donošenje Građanskog zakonika Republike Srbije, sa osnovnim razlozima i potrebi za donošenje ovog zakonika. U istom predlogu imenovani su i mogući članovi ove Komisije". Pomenuti predlog u celini prihvaćen je od strane Vlade Republike Srbije, koja je 2006. godine donela odluku o formiranju Komisije za izradu Građanskog zakonika Republike Srbije. S obzirom na aktuelnost i značaj ove kodifikacije, Prednacrt Građanskog zakonika je kontinuirano bio predmet diskusije na zasedanjima Škole.

Za vreme profesora Slobodana Perovića izrađen je *Prednacrt Građanskog Zakonika Republike Srbije* koji je publikovan i dostavljen na javnu raspravu. Ovo delo, nastalo pre odlaska profesora Perovića, ostaje zabeleženo i dokumentovano i kao takvo dostupno je najširoj javnosti. Objavljivanjem ovog dela omogućeno je da se povuče jasna granica između Prednacrta Građanskog zakonika koji je izrađen za vreme profesora Slobodana Perovića i svega onoga što će uslediti posle njegovog odlaska.

Kad je reč o daljoj sudbini Prednacrta, upućujem na reči profesora Perovića: „Velike kodifikacije na polju civilnog prava nikada ne prestaju da žive. Vremenom, upotrebom državne vlasti, one mogu biti stavljene van pravne snage, ali nikada i van snage života i naučnog univerzuma“. Verujem da se ove reči u punom smislu odnose i na Prednacrt Građanskog zakonika.

Naučni rezultati Škole posebno se ogledaju u Heksagonu prirodnih prava koji je okupio sve pravne i socijalne discipline oko šest stubova opšte civilizacije (život, sloboda, imovina, intelektualna tvorevina, pravda, pravna država). Akademik profesor Slobodan Perović, u svojstvu osnivača i predsednika Kopaoničke škole prirodnog prava, 1994. godine konstituisao je ovaj naučni Heksagon koji u suštini čini integritet prirodnih prava.

Izdavačka delatnost

Pored naučnih rezultata, potrebno je istaći i izdavačku delatnost Kopaoničke škole. Ona se, pre svega, sastoji u publikovanju referata koji se dostavljaju na osnovu konkursa za svaki decembarski susret prema opštoj temi objavljenoj za odgovorajuću godinu. Za trideset dve godine objavljeno je blizu 8.000 referata, raspoređenih u šest katedara i 23 sekcije, što ukupno čini preko 135 tomova knjiga.

U okviru izdavačke delatnosti, treba pomenuti i *Završne dokumente* koji izražavaju godišnje poruke i zaključke sa Kopaoničkih susreta, kao i knjigu *Bibliografija* radova Kopaonike škole prirodnog prava.

Kada je reč o izdavačkoj delatnosti Škole, stoji značajno delo *Deklaracije Kopaoničke škole prirodnog prava* (2002. god.) koja čini sintezu rada Škole i putokaz njenog daljeg rada. Akademik profesor Slobodan Perović, u svojstvu osnivača i predsednika Kopaoničke škole prirodnog prava, učinio je predlog teksta ove Deklaracije na Završnoj plenarnoj sednici 2002. godine, na kojoj je Deklaracija prihvaćena, bez ikakvih izmena i dopuna. Deklaracija je štampana u jednoj knjizi na šest jezika i to: engleskom, francuskom, nemačkom, španskom, ruskom i kineskom jeziku.

A sada, dozvolite mi da sa velikim zadovoljstvom, sa ovog mesta objavim i posebnu vest. Izdavačka delatnost Kopaoničke škole prirodnog prava – Slobodan Perović od decembra 2019. godine predstavljena je i naučnim časopisom *Revija Kopaoničke škole prirodnog prava*. Kao novi, poseban i samostalan časopis Kopaoničke škole, *Revija* izlazi dva puta godišnje i objavljuje naučne članke, komparativne studije, analize sudskih i arbitražnih odluka, komentare zakonskih rešenja, prikaze knjiga i druge naučne priloge istaknutih domaćih i inostranih autora.

Predajući ovaj časopis pravničkoj javnosti, Kopaonička škola prirodnog prava – Slobodan Perović nastavlja da zida zdanje svoje publikovane reči, čineći ga bogatijim za još jedan pogled na opštem horizontu onog prava čija je svrha da služi pravdi. Na to je obavezuje njen naučni identitet i integritet, a posebno je obavezuje stožerno ime njenog Osnivača, profesore Slobodana Perovića.

Okupljanje pravničke javnosti

Treća dimenzija Kopaoničke škole prirodnog prava ogleda se u okupljanju najšire pravničke javnosti, kako naše, tako i inostrane. Kad je reč o učesnicima iz inostranstva, pomenimo da oni dolaze iz preko 40 zemalja (Nemačka, Francuska, Engleska, Italija, Austrija, Holandija, Grčka, Poljska, Mađarska, Rumunija, Bugarska, Portugalija, Španija, Turska, Švajcarska, SAD, Indija, Rusija, Belorusija, Kina, Brazil, Liban).

U pogledu na dosadašnji rad Škole, posebnu pažnju zadržimo na činjenici da se Škola nalazi pod moralnim pokroviteljstvom UNESCO-a od 2005. godine s obrazloženjem da „projekti i publikacije Kopaoničke škole prava predstavljaju poseban interes za UNESCO i on će sigurno doprineti napretku ljudskih prava i ojačati međunarodno pravo. Njihova težnja se potpuno podudara sa tekućim procesom ljudskih prava u okviru sistema Ujedinjenih nacija“ (u potpisu Koitchiro Matsura, Generalni sekretar UNESCO-a). Pokroviteljstvo UNESCO-a traje do danas. Ono nije samo protokolarnog karaktera, već je rad Škole od strane UNESCO-a ocenjen kao *važan međunarodni događaj.* Za Dvadeseti susret Škole, UNESCO je tim povodom uputio sledeće reči „UNESCO čestita svim srcem profesoru Slobodanu Peroviću, osnivaču Škole prirodnog prava na organizovanju ovog skupa. Mi smatramo da je Kopaonička škola prirodnog prava naš prirodni saveznik u zajedničkim naporima da se afirmišu osnovna načela u poštovanju ljudskih prava i ljudskog dostojanstva“ (Pierre Sane, pomoćnik Generalnog sekretara UNESCO-a).

* * *

Pogled na dosadašnji rad Kopaoničke škole prirodnog prava daje mesta zaključku da je pod okriljem Škole u suštini stvoren jedan naučni pokret zasnovan na tradicionalnoj filozofiji pravde i racionalnoj koncepciji prirodnog prava koje je kodifikovano u okviru Organizacije Ujedinjenih nacija i drugih miroljubivih asocijacija i integracija.

Ovogodišnji susret

Poštovane kolege, za ovogodišnji Susret dostavljeno je preko 200 naučnih i stručnih radova domaćih i inostranih autora, od kojih je objavljeno 172 rada, koji su raspoređeni u 4 toma knjiga.

U čast svog Osnivača, akademika prof. dr Slobodana Perovića, Kopaonička škola je ove godine raspisala konkurs za Nagradu “Profesor Slobodan Perović” za tri najbolja rada mladih učesnika Kopaoničke škole prirodnog prava na temu “Pravo i snaga umnosti –

Posvećeno Osnivaču Kopaoničke škole prirodnog prava akademiku prof. dr Slobodanu Peroviću“. Na konkurs se javio veći broj autora radova – mladih pravnika i studenata osnovnih, master i doktorskih studija pravnih fakulteta. Nakon ocene svih dostavljenih radova, stručni žiri izdvojio je tri rada kao najbolja u okviru opšte teme i uslova predviđenih konkursom. Autori ovih radova dobitnici su ovogodišnje Nagrade “Profesor Slobodan Perović”, a javno proglašenje dobitnika Nagrade i njihovo obraćanje auditorijumu usledиće za nekoliko minuta. Kopaonička škola prirodnog prava posvetila je posebno izdanje časopisa “Pravni život” radovima za Nagradu “Profesor Slobodan Perović” i u njemu publikovala radove dostavljene na osnovu konkursa za Nagradu.

Da sumiram, kad je reč o izdavačkoj delatnosti Kopaoničke škole, ona ove godine, sa svojih pet knjiga čini preko 3.500 stranica štampanog teksta. U tom smislu, želim da Vam se zahvalim što ste mi ukazali poverenje da, u svojstvu Predsednika Kopaoničke škole i glavnog urednika tematskih brojeva časopisa, uredim knjige koje su pred nama.

Opšti zaključak

Poštovane kolege, dozvolite mi da ovo izlaganje zaključim konstatacijom da je Sloboda prvo slovo i noseći stub Heksagona Kopaoničke škole prirodnog prava, stub koji nosi sva druga prirodna prava. Razmišljajući o slobodi, Slobodan Perović reći će: „Pesma o slobodi nije pesma ako se ne živi. Ona nikada nije završena. Pitanje je samo koliko je zajedničkom rukom možemo dodirnuti, možda obuhvatiti. Ko ne ume da sluša pesmu o slobodi, slušaće oluju neslobode, pustinju antiprava, zločin jačeg. Kopaonička škola prirodnog prava svako nasilje i svaku agresiju na naša prirodna prava smestila je na pusto ostrvo. Samo nas snaga umnosti može uvesti u kulturu mira i raskoš pravde kao preduslova večite mladosti prirodnog prava. A sa tom mladošću, besmrtni duh slobode neće se nikad ugasiti“.

I zato, sloboda je danas ovde, na ovom Univerzitetu prirodnog prava. Sloboda je danas ovde sa nama i u nama, jeste i biće. Kopaonička škola prirodnog prava pratiće večitu mladost Slobode i ideje njenog osnivača Slobodana Perovića.